

Симон Дейвис и Джунифа Узодике

МОНТЕСОРИ ЗА БЕБЕТО

КАК ДА ОТГЛЕДАМЕ БЕБЕТО СИ
С ЛЮБОВ, УВАЖЕНИЕ И РАЗБИРАНЕ

София, 2021

First published in the United States as:
THE MONTESSORI BABY: A Parent's Guide to Nurturing Your Baby with
Love, Respect, and Understanding
by Simone Davies and Junnifa Uzodike

Copyright © 2021 by Jacaranda Tree Montessori and Junnifa Uzodike
Illustration copyright © by Sanny van Loon

Published by arrangement with Workman Publishing Co., Inc., New York.
All rights reserved.

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права запазени. Нито една част от изданието не може да бъде раз-
множавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгла-
сие на „Изток-Запад“.

© Румяна Автанска, превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0853-5 (мека подвързия)

ISBN 978-619-01-0854-2 (твърда подвързия)

СИМОН ДЕЙВИС
ДЖУНИФА УЗОДИКЕ

МОНТЕСОРИ ЗА БЕБЕТО

КАК ДА ОТГЛЕДАМЕ БЕБЕТО СИ
С ЛЮБОВ, УВАЖЕНИЕ И РАЗБИРАНЕ

ИЛЮСТРАЦИИ
САНИ ВАН ЛУН

Превод от английски
Румяна Автанска

СЪДЪРЖАНИЕ

1 ВЪВЕДЕНИЕ

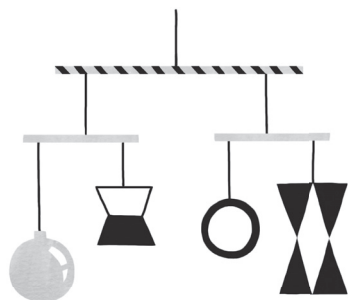
Време е да променим начина, по който възприемаме бебетата.....	10
Нашите Монтесори истории	11
Защо обичаме бебетата?	13
Какво трябва да знаем за бебетата?	14
Как се чете тази книга?	16
Какво в действителност ни казва бебето?	19

2 ПРИНЦИПИ НА МОНТЕСОРИ ЗА БЕБЕТО

Какво? Монтесори обучение за бебето?	22
Историята на Монтесори накратко	23
Какво представлява Монтесори?	24
Някои важни Монтесори принципи.....	25
▪ Попиващият ум	25
▪ Човешките наклонности.....	26
▪ Сетивни периоди	28
▪ Наблюдение	30
▪ Подготвена среда.....	34

3 ОТ ЗАЧЕВАНЕТО ДО ПЪРВИТЕ ШЕСТ СЕДМИЦИ

Зачеване	38
Бременност	39
Раждането	46
Симбиозата – първите шест до осем седмици с нашето бебе.....	51
▪ Тактилни преживявания	55
▪ Слухови преживявания	56
▪ Визуални преживявания.....	56
Гласът на новороденото: интервю с Карин Слабо	58

4 ПОДГОТОВКА НА ДОМА

Създаване на Монтесори кътове.....	64
Бебетата нямат нужда от много	64
Създайте „позитивни“ пространства.....	66
Наблюдавайте, прибирайте, подменяйте.....	68
Стая по стая	69
Въпроси за матрака на пода	76
Съвети при сложни ситуации.....	78
▪ Когато има по-големи братя и сестри	78
▪ Малки пространства.....	79
▪ Разчистване на ненужните вещи	79
Какво следва? Да подготвим дома си за малкото дете	80
Ползите от подредбата на дома според метода „Монтесори“	82
Един Монтесори дом от гледната точка на бебето, от Зак на 16 месеца	86
Обиколка на дома.....	89

5 КАК ДА БЪДЕШ РОДИТЕЛ НА МОНТЕСОРИ БЕБЕ

Доверие	96
Приемане	97
Уважение	98
Поставяне на нежни и ясни граници.....	102
Насърчаване на концентрацията.....	104
Свобода на движението	107
Сигурната привързаност	108
Когато бебето ни плаче	110
Да бъдем негов водач	111
Да очертаем представата му за света	113
Полезен списък за изграждане на връзка с бебето	114
Да действаме бавно	115

6 МОНТЕСОРИ ЗАНИМАНИЯ ЗА БЕБЕТА

ПЪРВА ЧАСТ. ЗАПОЗНАВАНЕ С ДЕЯНОСТИТЕ

Как можем да подпомогнем развитието на бебето си	118
---	-----

▪ Нашата роля е да подготвим средата, а не да забавляваме	122
▪ Как да помогнем, ако бебето ни е заклучено или се мъчи	124
Допълнителни бележки върху заниманията за бебета.....	125

ВТОРА ЧАСТ. ЗАНИМАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕЗИКА

От 0 до 3 месеца.....	129
От 3 до 6 месеца.....	133
От 6 до 9 месеца.....	135
От 9 до 12 месеца.....	135
След 12 месеца	136
Езикът през първата година.....	137
Двуезичие.....	139

ТРЕТА ЧАСТ. ЗАНИМАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА МОТОРИКАТА

Захващането и развитието на моториката.....	144
От 0 до 3 месеца.....	145
От 3 до 6 месеца.....	152
От 6 до 9 месеца.....	158
От 9 до 12 месеца.....	163
Развитие на грубата моторика.....	165

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ. ДРУГИ ЗАНИМАНИЯ

Музика	170
Излизане на открито.....	171
Движенията през първата година	172

7 ПРИЛОЖЕТЕ ВСИЧКО НА ПРАКТИКА

ПЪРВА ЧАСТ. ЕЖЕДНЕВИЕ

Дневен ритъм.....	178
Ритуали	179
Хранене	180
Сън	190

ВТОРА ЧАСТ. ОБГРИЖВАНЕ

Облекло.....	202
Смяна на пелените	203
Къпане на бебето.....	205
Пътуване с кола.....	206
Бобеносене	207
Никнене на зъби	207

Използване на биберон	208
Споделяне	209
Колики и рефлукс.....	209
Време пред екрана.....	210

ТРЕТА ЧАСТ. ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ

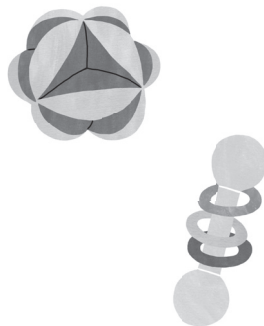
Удряне/ хвърляне/ хапане/ блъскане	211
Когато бебето е прилепчиво/ страх от изоставяне	214
Пипане и лапане на разни неща	215
Как да изпълняваме ежедневните си задачи?	216
Как да практикуваме Монтесори с малък бюджет?.....	217

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ. ДРУГИ СИТУАЦИИ

Братя и сестри	219
Близнаци	222
Недоносени бебета	223
Ако сте осиновител.....	223
Физически увреждания и неврологични отклонения	224

8 ПОДГОТОВКА НА ВЪЗРАСТНИЯ

Нашата роля на възрастни	228
Как да се подготвим?.....	228
▪ Интелектуална подготовка	229
▪ Физическа подготовка.....	229
▪ Емоционална и духовна подготовка.....	230
▪ Самоувереност и прошка.....	232
Четирийсет и девет идеи как да запазим спокойствие.....	234
Как да дадем най-доброто от себе си?	236

9 РАБОТА В ЕКИП	
Не сме сами в това.....	238
Какво е да си самотен родител или да си в съвместно попечителство	241
Как да гледаме в една и съща посока	242
За какво да внимаваме, когато търсим забавачка или бавачка	246
Как да се разделим с бебето си	249
Бележки от бебето към гостите в дома ни.....	250

10 КАКВО СЛЕДВА?	
Годините, когато бебето ни вече е малко дете.....	254
Следващите години	256
Четирите равнини на развитие.....	258
Пътят към мира	260

НЯКОЛКО ИСТИНСКИ ИСТОРИИ БОНУС 261

ПРИЛОЖЕНИЕ	
Важните моменти и подготовката за тях месец по месец	270
Списък със занимания за бебето	276
Примитивните рефлексии.....	284
Допълнителна литература	285

**ОНЛАЙН ИЗТОЧНИЦИ
ПОСЕТЕТЕ WORKMAN.COM/MONTESSORI ЗА:**

- Наблюденията на Джунифа върху Солу – от раждането до петнайсетата му седмица
- Етапи на психомоторното развитие
- Как да си направим топончино
- Как да си направим Монтесори висяща въртележка
- Как да си направим топка с техниката *пачуърк*
- Как да си направим рингове за нанизване на колче или шпилка
- Как да си направим дрънкалки
- Как да си направим кутия с предмет
- Как да си направим писта за топчета

КАКВО В ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ НИ КАЗВА БЕБЕТО?

Вместо да смятаме, че не разбира

То иска да му казваме какво става и да се отнасяме към него с уважение.

Вместо безсмислено бебешко говорене

То иска истинска връзка и разговор, в който се редуваме.

Вместо бързо да го вдигнем изотзад, за да сменим пелената му (или да чуе, че тя мирише)

То иска да може да ни вижда, да го попитаме дали е готово да го вдигнем, и да има време да реагира.

Вместо най-модерните джунджурии

То иска обикновено, красиво, предразполагащо място, което да изследва.

Вместо да го разсейваме, когато плаче

То иска да поспрем, да го наблюдаваме, да го попитаме от какво има нужда и тогава да се отзовем.

Вместо веднага да позволяваме на хората да го докосват или целуват

То иска първо да го попитаме.

Вместо да го излагаме на прекомерна стимулация

То иска да има едно или две неща, с които да се занимава.

Вместо да го прекъсваме, когато си играе

То иска да изчакаме, докато загуби концентрацията си.

Вместо да го изправяме да седи или стои изправено, преди да е готово за това

То иска да следва собственото си уникално темпо на развитие и да бъде оставено да овладее тези умения само.

Вместо да бързаме да го нахраним, да го изкъпем и да му сменим пелените

То иска да използва тези дейности, за да се сближи с нас.

Вместо да седи пред някакъв екран

То иска да си взаимодейства с истинския свят.

Вместо да бързаме да свършим всичко от натоварения си ден

То иска да се отнасяме с него нежно, осъзнато и бавно.

КАКВО? МОНТЕСОРИ ОБУЧЕНИЕ ЗА БЕБЕТА?

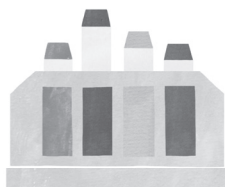
Може би попадате на метода „Монтесори“ за първи път, може би знаете за него, но сигурно не знаете, че може да се прилага и у дома, или по-специално при бебета, а може би вече знаете за Монтесори и бебетата. Този раздел може да послужи като въведение за начинаещите или за опресняване на знанията на онези, които са вече запознати, тъй като той дава общ поглед върху обучението по метода „Монтесори“ и обяснява как се прилага той конкретно при бебетата.

Това обучение, за което говорим в Монтесори, не се случва само в класната стая и не се ограничава до класическата представа за учител, който преподава на дете. То включва в себе си всичко, което правим с децата, и всяко тяхно преживяване от самото им раждане.

Монтесори е философия, която се стреми да подкрепи всяко дете да развие по естествен път максимума от своя потенциал. Той гледа на обучението като на средство, което подпомага този процес, и вярва, че ученето по този начин може да започне от раждането. Това означава, че може да се прилага и при бебета.

Първият час за образование е първият час след раждането. От момента, в който сетивата на новороденото дете започват да добиват впечатления от природата, тя вече го обучава. Иска се огромна сила, за да съумееш търпеливо да го изчакаш да съзрее.

Йохан Хайнрих Песталоци*

* Йохан Хайнрих Песталоци – швейцарски детски педагог, живял в края на XVIII и началото на XIX в., който създава първата система за начално образование.

ИСТОРИЯТА НА МОНТЕСОРИ НАКРАТКО

Д-р Мария Монтесори е италиански доктор по медицина и учен антрополог. Образователният метод на Монтесори се оформя благодарение на работата ѝ с деца със специфични образователни потребности. Д-р Монтесори вярва, че децата трябва да подхранват не само тялото, но и ума си. Тя осъзнава, че те имат нужда от повече стимулация, затова внедрява материали и техники, разработени от френските лекари Жан-Марк-Гаспар Итар и Едуар Сегин. След като работи известно време с децата, тя ги записва да се явят на национално оценяване. Резултатите са вдъхновяващи. Децата се справят много добре, надхвърляйки всякакви очаквания, и тя започва да се чуди дали новосъздаденият от нея метод би могъл да се прилага и при други деца.

Когато строителните предприемачи на жилищен комплекс в Сан Лоренцо канят д-р Монтесори да изгради учебните стаи за децата, които ще живеят там, за нея се появява възможност да изпробва идеите си върху деца без специфични образователни потребности. Тя нарича тези учебни стаи *Casa dei Bambini*, което означава „детска къща“.

Д-р Монтесори наблюдава децата в детската къща подобно на учен, който провежда експеримент. Тя прави модификации въз основа на наблюденията си и достига до удивителни изводи. Открива, че съществуват много погрешни схващания за децата и че при подходящата среда те разцъфтяват по начини, които преди са смятани за невъзможни. Те са способни, внимателни, мили, самопожертвователни и умеят да се самообучават, ако имат богата учебна среда, която да изследват. Хора от целия свят посещават детската къща в Сан Лоренцо, за да изучават програмата на д-р Монтесори и да преминат обучение при нея. След това се прибират и отварят свои училища, и стартират свои учебни програми.

Нейните обучения често са посещавани от млади майки, които идват с бебетата си.

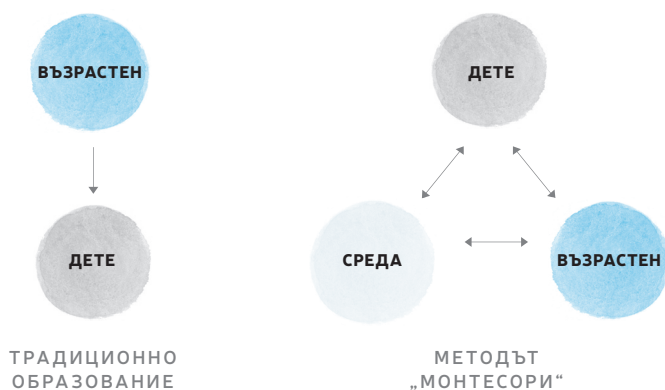
Д-р Монтесори наблюдава тези бебета и забелязва, че те са много по-осъзнати и способни, отколкото повечето хора смятат. Това възбужда интереса ѝ. Тя продължава да наблюдава тези бебета и записва своите идеи. По-късно си сътрудничи със служители в гинекологична клиника и отваря родилен център, училище за бебета, и създава в Рим квалификационния курс за бебешки асистенти.

Д-р Монтесори стига до убеждението, че обучението трябва да започне от момента на раждането.

КАКВО Е МОНТЕСОРИ?

Методът „Монтесори“ е различен от ученето от горе надолу, каквото е традиционното образование, при което учителят стои пред учениците в класната стая и им казва какво трябва да научат. Вместо това Монтесори смята всяко дете (и бебе) за уникално, със свой неповторим начин на учене, специфични интереси и собствено темпо.

Монтесори педагогът аранжира класната стая, като създава богата учебна среда. Детето има свободата да избира заниманието, върху което иска да работи (само, заедно с друго дете или в групи), а учителят наблюдава, за да види кой има нужда от помощ или от нов урок. Тъй като децата са на различна възраст, по-големите служат за пример на по-малките и могат да им помагат. По този начин по-големите деца затвърждават собствените си познания, а по-малките по естествен път научават много, като наблюдават по-големите.

Наблюдавайки една Монтесори класна стая за първи път, е трудно човек да повярва, че никой не казва на децата какво да правят, а те имат вътрешната мотивация да овладяват нови умения и да черпят нови знания.

По същия начин в дома си ние можем да аранжираме прекрасни кътове с привлекателни предмети и занимания, които нашите бебета да изследват, и когато имат нужда от помощ, ние можем да ги наблюдаваме и да ги оставим сами да правят откритията си.

НЯКОИ ВАЖНИ МОНТЕСОРИ ПРИНЦИПИ

Философията на Монтесори се основава на някои фундаментални принципи, сред които е разбирането на природата, характерните особености и потребностите на детето ни. Вникването в тези принципи е ключово за прилагането на метода „Монтесори“ при отглеждането на бебето.

1. ПОПИВАЩИЯТ УМ

Попиващият ум е едно особено състояние на съзнанието, в което детето се намира от раждането си до шестгодишна възраст. То му позволява да учи лесно и да възприема отличителните черти на културните особености на семейната си среда. Това става несъзнателно и без усилия. Детето вижда и чува нещата около себе си, възприема ги и един ден, без каквото и да било усилие, повтаря това, което е попило. Точно попиващият ум е този, който прави така, че детето лесно да учи езика, който се говори в обкръжението му. Той е причината децата да придобиват същите жестове като хората, с които прекарват времето си, или лесно да се учат да танцуват, когато са заобиколени от танцьори. Всеки аспект на околната среда – осезаем (каквото е езикът) или неосезаем (каквото е поведението ни) – бива попит от най-малките.

Има един често провеждан експеримент, при който деца в началното училище поставят растение или стрък целина в чаша с вода, в която е разтворена малко хранителна боя. Децата наблюдават как листата и венчелистчетата променят цвета си. Точно по същия начин работи попиващият ум на детето – той абсорбира особеностите на средата и те се превръщат в неделима част от него.

Попиващият ум е страхотно средство, но подобно на повечето страхотни средства, ползата от него зависи от начина, по който се използва. Той е както огромна възможност, така и огромна отговорност.

То попива живота около себе си и става едно с него.

g-р Мария Монтесори, „Попиващият ум“

Да знаем това е огромен дар за нас, родителите. Можем да бъдем пример за поведение и начин на мислене, които искаме детето ни да усвои, да го обградим с красота и природа, да използваме богат речник, когато говорим с него, и да му осигуряваме смислени преживявания, знаейки, че от раждането си то попива всички тези неща, които се превръщат в незаличима част от него.

2. ЧОВЕШКИТЕ НАКЛОННОСТИ

Хората се раждат с природни инстинкти и предразположености. Тези човешки наклонности ръководят поведението ни, възприятията ни и реакцията към преживяванията ни.

Когато разберем какво би могло да предизвиква поведението на бебето ни – неговите нормални човешки наклонности, – ние ще можем по-добре да разберем и да си обясним какви са потребностите му, и да откликнем адекватно.

Ето някои от човешките наклонности, които си проличават в бебешка възраст.

Ориентацията

Това е желанието ни да знаем къде сме, да се запознаем с обкръжаващата ни действителност и да имаме представа какво се случва около нас. Като възрастни, когато попаднем на ново място, ние често се опитваме да се ориентираме посредством вече познати за нас отличителни белези. Може също и да намерим човек, който познава мястото и може да ни напътства или насочва. Тази потребност съществува и при бебетата. Те също имат нужда да познават заобикалящата ги среда и да знаят какво се случва около тях. Можем да им помогнем, като им осигурим познати отличителни белези или връзки.

Когато бебето се роди, Земята за него е чисто нова среда, без „опорни точки“. Но гласът и сърдечният ритъм на майката – и двете бебето е чувало в утробата – са познати неща, или опорни точки, които могат да му помогнат да се ориентира в новата действителност. Ръцете на бебето са друг познат ориентир. То е докосвало лицето си и е движило крайниците си в утробата, затова може да намери утеха в тези познати приятели. Често ние несъзнателно му отнемаме тези опорни точки, като му слагаме ръкавички, обличаме го или го увиваме така, че ограничаваме достъпа до ръцете му или свободните му движения.

Скоро висящата над креватчето въртележка, снимка в детската стая, мебел или обособените за различни дейности кътове могат да започнат да служат на бебето като опорни точки. С възрастта то ще продължи да добавя нови, но присъствието или гласът на този, който се грижи за него, ще продължи да му служи за ориентир през цялото му ранно детство.

Ред

В човешката ни природа е да държим на последователността. Същото е и при бебетата. Редът и последователността са това, което им помага да се ориентират и да се чувстват сигурни. В обкръжението на бебето ни всяко нещо трябва да има свое място и да бъде на мястото си. Дните и заниманията на бебето трябва да бъдат предвидими. Ние можем да му съдействаме, като подредим средата и създадем режим и знаци, които ще му помогнат да разбира къде се намира и какво да очаква. Можем да направим място за всичко – като започнем с място

за хранене, за спане, за физическа грижа и място за движение и игра. Можем да стигнем и по-далеч и да фиксираме точно определено място за всеки предмет в обкръжаващата го среда.

Общуване

Общуването е начинът, по който споделяме чувствата, преживяванията, мислите и потребностите си. Хората са способни да общуват от самото си раждане. Бебетата общуват чрез жестовете, езика на тялото, плача (да, така ни съобщават, че имат нужда от нещо), бръщолевенето и накрая чрез думите си. По същия начин те обръщат внимание, попиват и постепенно започват да разбират начина, по който ние комуникираме с тях. Ние сме програмирани за двупосочна комуникация от самото начало.

Следователно можем да общуваме с бебето си, като му говорим, усмихваме му се, използваме подходящи жестове, както и като бъдем осъзнати за езика на тялото си. Дори начинът, по който докосваме бебето, е форма на общуване и изпращане на послания към него. Можем също да внимаваме, да слушаме и да наблюдаваме, за да разберем какво иска да ни каже бебето, и по този начин да успеем да задоволим потребностите му.

Изследване и занимания

Хората са изследователи. Ние си взаимодействаме с обкръжаващата ни действителност, за да я разберем и да я овладеем. Бебетата наблюдават нещата около себе си, опитват ги и като цяло проучват. По този начин те започват да схващат как функционира всичко. Ние трябва да им даваме възможност да изследват. Можем да осигурим на бебето неща, които да изучава, да му оставим време да го прави и да направим средата безопасна за изследване.

Решаване на проблеми

На нас, хората, ни е заложено да решаваме проблеми и имаме нужда да използваме рационалния си ум. Често несъзнателно лишаваме бебето си от възможността да удовлетвори тази си потребност. Може би се чудите как едно бебе би могло да решава проблеми. Ами просто като го оставим само да се протегне към играчката си, вместо ние да я слагаме в ръката му. Или да използва обонянието и зрението си, за да намери само зърното на майчината гърда или шишето с мляко, вместо да го поставим в устата му. Или да допъзи само до топката си, вместо да му я дадем ние. Или да го оставим само да си измъкне ръката, когато е легнало върху нея. Тези малки възможности позволяват на бебето да определя разстоянието, да обмисля вариантите и да решава проблеми, и така да задоволи човешката си потребност да използва рационалния си ум. Ние можем да подпомогнем тази наклонност, като му предоставим различни възможности за свободна игра и изследване.